

մեզ յիշեցնելու: Լսենք այդ հրաւերի ձայնին և գործակցենք մերաշինութեան:

Բայց սրբալի մեծ է այդ վերաշինութեան կարիքը: Այսօր ամբողջ ազգն աչք զրած սպասում է եկեղեցականութեան վերականգման, աւերակ եկեղեցիների և վանքերի կառուցման, անապատացած վանքերի վերակազմութեան, ժողովրդի կրօնական-բարոյական կրթութեան աստիճանի բարձրացման, մայրերի լեզուի և գրականութեան բարգաւաճման և այլն: և չն:

Այս սմենին դարման տանելու համար ընդհանուր գործակցութիւն է պէտք, հսկայական ձիրքերով օժտուած անհատն անգամ կարող չէ միայնակ այոքան բաղձազան և բաղձաթիւ գործերի կատարումն յանձն առնել:

Միութիւնը ոյժ է. ահա մեր դարու նշանաբանը, ինչու չհնք կամենում իսկական զաւակներ լինել մեր դարու:

Ով փոխանակ գործելու խօսում է, նա հողմարած է, ով իւր գործակցութիւնը միայն խծրծելով է աւարտում, նա յանցագործ է:

Ահա մի տարի է արդէն, որ «Է՜ր Ժողովրդէ հայ» կոչման արժանացած եկեղեցու Պետր ամենքին գործի է հրաւիրում»:

Ամենքս էլ գիտակից ենք մեր եկեղեցու պէտքերին, ամէնքս էլ քաջ գիտենք այս կարիքները, որ պիտի լրացումն ստանան, ուստի և վէճ կարող չէ լինել մեր անելիքի մասին: Եկեղեցու անհրաժեշտ կարիքներն հոգալու համար կարօտութիւն կայ ձեռների և ժամանակի:

Ժամանակը կը լրացնի մեր պահանջները, երբ մեր ձեռները բացուին: Ա. Երմիածինը սէրը, որ միշտ վառ է եղել հայ սրտերում, թող մեզ թելադրէ պարտքներս կատարելու:

Մեր է արդարեւ մեր ժամանակը: Մեր սուրբ եկեղեցին գեռ նահատակների թափած արիւնով է ներկուում: Այն տաճար ներքից, որտեղից սրբասացութեան ձայներ պիտի հնչէին, այսօր լսում ենք յստահա-

տութեան հառաչանքներ: Այն եկեղեցին, որ պիտի պայծառանար իւր պաշտօնեաների ջանքով, այսօր ներկում է գեռ ևս նրանց արիւնով: Արեւմտ գեռ չեն անցել փորձութեան դարերը, եկեղեցին գեռ ևս կարօտ է նոր նահատակների:

Միանանք մեր ազօթքներով և խնդրենք Ամենակալից փորձութեան օրերի վախճանը:

Միանանք գործերով և սփոփենք մեր հաւատակից նահատակների սրտերը, օգնութեան ձեռք կարկառենք նրանց, որոնք Ա. Գրիգորի մեզ աւանդած ժառանգութեան պահպանութեան համար այսօր մարառում են:

Համբերատար է մեր նահատակ եկեղեցին, նա դիմացել է շատ հաղածանքների և յաղթող է հանդիսացել, մեր յոյսն անդրդուելի է, այսուհետեւ ևս պիտի դիմանայ նա ամենայն փորձանքի, եթէ մինչև իսկ պէտք լինի նորանոր նահատակութիւնների:

«Եկեղեցին ոչ մարդու ձեռքի շինուածք է, ոչ թագաւորների պարգև և ոչ ճարտարութեան արուեստ, նրա հիմքը ոչ ներքինները կարող են շարժել և ոչ վերինները գրգուռեցնել»: Այս հաւատով են ապրել մեր նախնիք, որ այնքան սիրուն կերպով արտադրել է եղիշէ սուրբ վարդապետը, այս հաւատով պիտի ապրենք և մենք:

Մեր այս պարտքն է ահա, որ միշտ յիշեցրել է Ա. Երմիածինը և որ այսօր կրկին յիշեցնում է:

ԵԿԵՂԵՑԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ.

ՌՈՒԾԱՍՏԱՆՈՒՄ.

ՄԱՅՐ ԱԹՍԻ.

ՆՈՐԻՆ ՕՅՈՒԹԵԱՆ

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՄԵԿՆՈՒՄՆ
Ի ՏԹԻՍԻՍ.

Գեկտեմբերի 18-ին, կիւրակէ օրը, ազգիս
Վեհափառ Հայրապետը, Մայր Աթոռից մեկ-

նկուց առաջ, բարեհաճեց մի հրաժեշտի ծաշ-
կերոյթ պատրաստել տալ վանքի սեղանատա-
նը: Սեղանին մասնակցեցին Մայր Աթոռի
միաբանութիւնը և ձեմարանի յարգելի տե-
սուչն ու ուսուցիչները, ժամի 12-ին Նորին
Սրբութիւնը բարեհաճեց իջնել վեհարանից
միաբանական սեղանատունը, ուր սեղանակից
լինելով ներկայ եղողներին արժանացրեց նոցա
իւր հայրական խրատներին ու յորդորանքներին
յայտնելով իւր մեկնելու որոշումը: Վեհա-
փառը Մայր Աթոռի միաբանութեան, կրօ-
նաւորների և ձեմարանի ուսուցչական խմբի
կենաց բաժակն առաջարկեց և հարկաւոր հա-
մարեց իւր հրաժեշտի խօսքերի հետ միասին
ի սէր և ի համերաշխութիւն հրաւիրել ա-
մենքին: Գերապատիւ Տ. Մեսրոպը Արքեպիս-
կոպոսը միաբանութեան որդիական անկեղծ
երախտագիտութեան և ջերմաջերմ սիրոյ
զգացմանց թարգման հանդիսանալով՝ առա-
ջարկեց Նորին Վեհափառութեան թանկագին
կենացը, որ բուռն կեցցէներով ընդունուե-
ցան բազմականների կողմից: ձեմարանի եր-
գեցիկ խումբը բարեշնորհ հ. Կոմիտասի ա-
ռաջնորդութեամբ երգեց «Տէր, կէցո՛ղու-
ղձայ» հոգեբուլիս մաղթանքը:

Բազմականներն իրանց երջանիկ համարելով
հանգերձ Նորին Սրբութեան սեղանակցու-
թեան համար՝ ակներև համակուած էին տըխ-
րութեան զգացմունքով, որովհետեւ այդ ծաշն
իրանց սիրեցեալ Հօրից բաժանուելու նշանն
էր: Ամէնքի շրթունքները «բարի ծանապարհ»
էին մրմնջում, ամէնքն էլ մաղթում էին ծե-
րունազարդ Հայրապետին քաջառողջութիւն
և յաջողութիւն իւր նպատակներին:

Յաջորդ օրը, երկուշաբթի, դեկտեմբերի
19-ին, ժամի 1-ին զինի կէսաւուր, Մայր Տա-
ճարի մեծ դանդերի ղօղանջիւնը յայտնեց Նո-
րին Սրբութեան ծանապարհ ելնելու ժամի
մօտ լինելը, և միաբանութիւնն շտապեց Վե-
հարան Վեհափառ Հայրապետի հրաժեշտի
օրհնութիւնն առնելու: Այդտեղ կրկին ան-
գամ սիրոյ յորդոր կարգաւորվ միաբանութեա-
նը՝ Վեհափառը յայտնեց որ բարեհաճել է

իւր բացակայութեան ժամանակ տեղապահ
կարգել Գերապատիւ Տ. Մեսրոպը Արքեպիս-
կոպոսին:

Վանքի միաբանութիւնից յետոյ բազմ ու-
նեցան Նորին Սրբութեան օրհնութիւնն առ-
նելու ձեմարանի տեսուչն, ուսուցիչներն ու
աշակերտները, որոնց նայնպէս արժանացրեց
իւր Հայրական խրատներին: Աշակերտներն եր-
գեցին «Հայրիկ, Հայրիկ» սրտաշարժ երգը,
Վեհափառ Հայրապետն զգացուեցաւ, մեծ և
փոքր արտասուում էին . . . :

Այնուհետեւ Նորին Վեհափառութիւնը ի-
ջաւ Վեհարանից և օրհնելով վանքի բակում
խոնուած ժողովրդին՝ մտաւ Տաճարը, ուր իջ-
ման տեղի առաջ ծնկաչոք, վեղարն հանած,
երկար աղօթեց և ապա ելնելով Տաճարից,
ձեմարանի աշակերտների շարքերի միջով և
բազմութեան սրտաբուլիս «կեցցէներէ» ու-
ղեկցութեամբ գնաց դէպի դրսի դրան առաջ
պատրաստի կանգնած կառքը: Զանգերի ղօ-
ղանջիւնը և ժողովրդեան անընդհատ «կեց-
ցէներէ» աղաղակը օդն էին թնդացնում, ահա
շարժուեցաւ Հայրապետական կառքը, առա-
ջուց կառքով Հայրապետական խաչն ու դա-
ւաղանը տանում էին բար. հ. հ. Եղնիկ և Կո-
միտաս արեղանները, իսկ Հայրապետի կառքի
յետեկից ընթացան Նորին Սրբութեան հե-
տեորդների և ուղեկցող միաբանների ու ժո-
ղովրդականների կառքերն ու ձիանը:

Նորին Վեհափառութեան հետ մինչև Տըրի-
խիս գնում են Գեր. Կիւրեղ Եպիսկոպոս, բար.
հ. հ. Բարդուղիմէոս վարդապետ, Յուսիկ ա-
բեղայ, շնորհ. Վահան սարկաւադ և Պ. Խորէն
Խրիմեան:

Վաղարշապատից հազիւ չորս վերստ հե-
ռացած էր Հայրապետական գնացքը, երբ Նո-
րին Սրբութեանը զիմաւորեց Երեւանի Թեմ.
Առաջնորդի Գեր. Փոխանորդ Տ. Կիւրեղ Սըր-
բազանը, որ և իսկոյն միանալով գնացքին
դարձան դէպի Երեւան:

Փարաքար գիւղում քահանաներն ժողո-
վուրդը փողոցումը, ծանապարհի վրայ հաւաք-
ուած, «կեցցէներով» զիմաւորեց Վեհ. Հայ-

բազմաթիւն, որ մի քանի վայրկեան կառքը կանգնեցնել տալով՝ օրհնեց ամենքին և գնացքը նոյն կարգով շարունակեց առաջ ընթանալ։ Գիւղիցն ելնելով Մորին Օծուծիւնը դարձեալ կառքը կանգնեցնել տուաւ և օրհնեց վաղարշապատից Ուրան ձիով ուղեկցող քահանաներին և ժողովրդականներին, որոնք Փարաքարից յետ պիտի վերադառնային, և ապա շարունակեց իւր ձանադարհը դէպի Երեւան։

ՏԱԶԿԱՍՏԱՆՈՒՄ.

Դեկտեմբերի 23-ին Մորին վեհափառութեան անունով հասած հեռագիրն հաղորդում է, որ Կ. Պօլսի Պատրիարք է ընտրուած Գերապատիւ Մատթէոս Եպիսկոպոս իղմիրեանը, որ և Կայսերական յատուկ իրաւէով հաստատուած է։

Տաճկական Հայաստանում տեղի ունեցած դործերի մասին սպասելով պաշտօնական տեղեկութիւնների Կ. Պօլսի Սրբազան Պատրիարքից, առ այժմ «Արարատ»ը յառաջ չէ բերում այն բազմաթիւ անկարգութիւնների նկարագիրները, որոնցով լի են եւրոպական և տեղական լրագիրները։ «Արարատ» առանձին հրձուանքով արձանագրում է միայն այն փաստը, որ Եւրոպայի քրիստոնեաները պաշտպան են հանդիսանում հալածուած հայ քրիստոնեաներին։ Ինչպէս լրագիրներն հաղորդում են, առանձին եռանդ են ցոյց տալիս այդ խնդրում մանաւանդ Անգլիայի եկեղեցականներն առանց դաւանութեան խտրութեան, ինչպէս կարգինալ վոհանը, Քէնթըրբերիի արքեպիսկոպոսն և եկեղեցիների քարոզիչներն առհասարակ։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆՈՒՄ.

Ազգիս վեհափառ Հայրապետ իւր Գահը բազմելու օրուանից առաջին խնամք է ցոյց տուել Պարսկաստանի Հայոց վրայ։ Ատրպա-

տականի համար թեմակալ առաջնորդ յիշուց յետոյ, Մորին Օծուծիւնը յատուկ հովիւ ուղարկեց և Սպահանի հայերին, արժանապատիւ Սահակ վ. Այվատեանին, որպէս զի Գերապատիւ Եսայի Արքեպիսկոպոսը հնար ունենայ հեռաւոր Հնդկաստանի և Խաղաղական ովկիանոսի կղզիներում ցրուած հօտին այց գնալու և իմօտոյ միաթարելու։

Ատրպատականի թեմում օտար քարոզչութեան առաջն առնելու և ընդարձակ դաւաններում ցրուած հայերին կենդանի խօսքով միաթարելու և իրենց հայրենի եկեղեցուն հաւատարիմ մնալու յորդորելու համար յատուկ քարոզիչ նշանակեց Մորին վեհափառութիւն, արժանապատիւ Յովսէփ վ. Սառաջեանին, Ամերիկայի հայերի նախկին առաջնորդին։

Թաւրէի առաքելոյ վանքի կողոպտման մասին տեղեկութիւններ ստանալով՝ Մորին Օծուծիւնը ուղարկեց նորընծայ Խաչիկ արեղային, որ վրահասու լինի եղելութիւններին և տեղեկագիր բերէ։

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ

ՄԿՐՏԻՉ ԺԱՌԱՅ ՅԵՍՈՒՄԻ ԲՐԻՍՏՈՍԻ ԵՒ ԱՆՀԱՍԱՆԵԼԻ ԿԱՄՕՔՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՊԻՍԿՈՍԱՊՈՍԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ, ԺԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԷ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ ԱԹՈՌՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՅԻՈՅ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՒԴԻԿԵ ԷԶՄԻՆԻ։

Պատուարժան խմբագրական յանձնաժողովոյն «Արարատ» ամսագրի թիւ։

Վանքի զրկեալ զտանէր պաշտօնական ամսագիրին Մայր Աթոռոյս յուրոյն վարչութիւնէ յոչ սակաւ ամսոց հետէ, վասն որոյ վստահ յուսումնասիրական եռանդն հետեւեալ անձանց պատշաճ վարկաբ կազմել յանձնա-